

PROGRESELE REALIZATE PÂNĂ LA ACTUL UNIC EUROPEAN

Principalele progrese ale primelor tratate sunt legate de crearea resurselor proprii ale Comunității, consolidarea competențelor bugetare ale Parlamentului, alegerile prin vot universal direct și înființarea sistemului monetar european. Intrarea în vigoare a Actului Unic European în 1986, care a modificat în mod substanțial Tratatul de la Roma, a întărit integrarea europeană prin crearea unei mari piețe interne.

PRINCIPALELE REALIZĂRI DIN PRIMA ETAPĂ DE INTEGRARE

Articolul 8 din Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (CEE), cunoscut și sub denumirea de Tratatul de la Roma^[1], prevedea realizarea unei piețe comune pe parcursul unei perioade de tranziție de 12 ani, în trei etape, care urmau să se încheie la 31 decembrie 1969. Primul obiectiv, uniunea vamală, a fost atins mai repede decât se aștepta. Perioada de tranziție pentru extinderea contingentelor și eliminarea progresivă a vămirilor interne s-a încheiat deja la 1 iulie 1968. Cu toate acestea, la sfârșitul perioadei de tranziție, există încă obstacole majore în calea liberei circulații. În aceeași perioadă, Europa a adoptat un tarif vamal comun pentru comerțul cu țările terțe.

Crearea unei „Europe verzi” a fost un alt proiect major pentru integrarea europeană. În 1962, au fost adoptate primele regulamente privind politica agricolă comună (PAC) și a fost înființat Fondul European de Orientare și Garantare Agricolă (FEOGA).

PRIMELE MODIFICĂRI ADUSE TRATATELOR

A. Îmbunătățirile aduse instituțiilor

Prima modificare instituțională a venit odată cu Tratatul de fuziune^[2] din 8 aprilie 1965, care a unit organismele executive. Acesta a intrat în vigoare în 1967, înființând un singur Consiliu și o singură Comisie a Comunităților Europene (CECO, CEE și CEEA) și introducând principiul unui buget unic.

B. Resursele proprii și competențele bugetare

Decizia Consiliului din 21 aprilie 1970^[3] a stabilit un sistem de resurse proprii ale Comunității, înlocuind contribuțiile financiare din partea statelor membre (1.4.1).

[1]Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene: <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/teec/sign>

[2]Tratatul de fuziune JO 152, 13.7.1967, p. 2-17: <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/fusion/sign>

[3]70/243/CECO, CEE, Euratom: Decizia Consiliului din 21 aprilie 1970 privind înlocuirea contribuțiilor financiare ale statelor membre cu resursele proprii: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/1970/243/oj>

- Tratatul de la Luxemburg din 22 aprilie 1970^[4] a acordat Parlamentului anumite competențe bugetare (1.3.1).
- Tratatul de la Bruxelles din 22 iulie 1975^[5] a acordat Parlamentului dreptul de a respinge bugetul și de a acorda Comisiei descărcarea de gestiune pentru execuția bugetului. Prin același tratat a fost înființată Curtea de Conturi, un organism responsabil de examinarea conturilor și a gestiunii financiare a Comunității (1.3.12).

C. Alegerile

Actul din 20 septembrie 1976 a acordat Parlamentului European o nouă legitimitate și autoritate, instituind alegerea prin vot universal direct (a se vedea fișa 1.3.4.). Actul a fost revizuit în 2002, ocazie cu care a fost instituit principiul general al reprezentării proporționale și au fost adoptate dispoziții-cadru referitoare la legislația națională privind alegerile europene.

D. Extinderile

Regatul Unit a aderat la Comunitatea Economică Europeană la 1 ianuarie 1973, împreună cu Danemarca și Irlanda. Poporul norvegian a votat împotriva aderării printr-un referendum. Grecia a aderat în 1981, iar Spania și Portugalia în 1986.

E. Bugetul european

Aceste prime extinderi au avut ca rezultat revendicări de consolidare a disciplinei bugetare și reformare a PAC. În 1979, Consiliul European a convenit asupra unei serii de măsuri complementare. Acordurile de la Fontainebleau din 1984 au ajuns la o soluție durabilă, bazată pe principiul că se pot face ajustări pentru a susține statele membre care se confruntă cu o sarcină financiară excesivă în raport cu prosperitatea sa relativă.

CONTINUAREA INTEGRĂRII

Încurajat de succesele inițiale ale comunității economice, obiectivul de a crea și o unitate politică pentru statele membre a revenit în prim-plan la începutul anilor 1960, în pofida eșecului Comunității Europene de Apărare (CEA) în august 1954.

A. Eșecul încercării de a realiza o uniune politică

La reuniunea la nivel înalt de la Bonn din 1961, șefii de stat și de guvern ai celor șase state membre fondatoare ale Comunității Europene au solicitat unei comisii interguvernamentale prezidate de ambasadorul francez Christian Fouchet să prezinte propuneri privind statutul politic al unei uniuni a popoarelor europene. Această comisie de studiu a încercat zadarnic, de două ori între 1960 și 1962, să prezinte statelor membre un proiect de tratat care să fie acceptabil pentru toți, deși Fouchet și-a

[4]Tratatul de modificare a anumitor dispoziții bugetare, JO L 2, 2.1.1971, p. 1-12: https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1558096159975&whOJ=NO_OJ%3D002_YEAR_OJ%3D1971&type=advanced&lang=ro&SUBDOM_INIT=ALL_ALL&DB_COLL_OJ=oj-l

[5]Tratatul de modificare a anumitor dispoziții financiare ale Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și ale Tratatului de instituire a unui Consiliu unic și a unei Comisii unice ale Comunităților Europene, JO L 359, 31.12.1977, p. 1-19: https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1558096310653&whOJ=NO_OJ%3D359_YEAR_OJ%3D1977&type=advanced&lang=ro&SUBDOM_INIT=ALL_ALL&DB_COLL_OJ=oj-l

fundamentat planul pe respectarea cu strictețe a identității statelor membre, respingând astfel opțiunea federală.

În lipsa unei comunități politice, substitutul acesteia va lua forma Cooperării Politice Europene (CPE). La conferința de la Haga din decembrie 1969, șefii de stat și de guvern au decis să caute cea mai bună metodă pentru a avansa către unificarea politică. Raportul Davignon, adoptat de către miniștrii afacerilor externe în octombrie 1970 și completat ulterior prin rapoarte suplimentare, a stat la baza CPE până la intrarea în vigoare a Actului Unic.

B. Criza din 1966

O gravă criză a izbucnit când, pe parcursul celei de-a treia etape a perioadei de tranziție, procedurile de vot din cadrul Consiliului au trebuit să fie modificate prin trecerea de la votul în unanimitate la votul cu majoritate calificată în anumite domenii. Franța s-a opus unei serii de propuneri din partea Comisiei, care includeau măsuri pentru finanțarea PAC, și a încetat să participe la principalele reuniuni ale Comunității (politica „scaunului gol”). În cele din urmă, s-a ajuns la un acord prin așa-numitul Compromis de la Luxemburg (1.3.7.), care prevedea că, atunci când interesele vitale ale uneia sau mai multor țări sunt în joc, membrii Consiliului trebuie să încerce să găsească soluții care să poată fi adoptate de către toate statele, respectând în același timp interesele lor comune.

C. Importanța tot mai mare a reuniunilor europene la nivel înalt

Deși se aflau în afara contextului instituțional comunitar, conferințele șefilor de stat și de guvern ai statelor membre au început să ofere orientări politice și soluții pentru problemele pe care nu le putea rezolva Consiliul de Miniștri. După primele reuniuni din 1961 și 1967, aceste conferințe au câștigat în importanță odată cu reuniunea la nivel înalt de la Haga din 1 și 2 decembrie 1969, care a permis începerea negocierilor privind extinderea Comunității și în cadrul căreia s-a aprobat sistemul financiar al Comunității, și cu reuniunea la nivel înalt de la Fontainebleau din decembrie 1974, când s-au luat decizii politice majore privind alegerea Parlamentului prin vot direct și procedura decizională a Consiliului. Tot la Fontainebleau șefii de stat și de guvern au hotărât să se reunească de trei ori pe an în calitate de „Consiliu European”, pentru a discuta afacerile și cooperarea politică a Comunității (a se vedea fișa 1.3.6.).

D. Reforma instituțională și politica monetară

Spre sfârșitul anilor 1970, statele membre au întreprins o serie de inițiative în vederea alinierii propriilor politici economice și fiscale. Pentru a rezolva problema instabilității monetare și pentru a remedia efectele sale negative asupra PAC și asupra coeziunii dintre statele membre, Consiliile Europene de la Bremen și Bruxelles din 1978 au înființat Sistemul Monetar European (SME). Înființat în mod voluntar și diferențiat (Regatul Unit a decis să nu participe la mecanismul ratei de schimb), SME depindea de existența unei unități comune de cont (ECU).

În cadrul Consiliului European de la Londra din 1981, miniștrii de externe ai Germaniei și Italiei, Hans-Dietrich Genscher și Emilio Colombo, au prezentat o propunere privind un „Act european”, cuprinzând teme precum cooperarea politică, cultura, drepturile fundamentale, armonizarea legislației în domenii care nu intrau sub incidența tratatelor

Comunității și metodele de combatere a violenței, a terorismului și a criminalității. Acesta nu a fost adoptat în forma sa originală, dar unele porțiuni au reapărut în „Declarația solemnă privind Uniunea Europeană” adoptată la Stuttgart, la 19 iunie 1983.

E. Proiectul Spinelli

La câteva luni de la primele alegeri directe din 1979, relațiile dintre Parlament și Consiliul au intrat într-o criză gravă, legată de bugetul pentru 1980. La inițiativa lui Altiero Spinelli, deputat în Parlamentul European, fondator al Mișcării Federaliste Europene și fost membru al Comisiei Europene, un grup de nouă deputați în Parlamentul European s-a întâlnit în iulie 1980 pentru a dezbate modalitățile de revitalizare a activității instituțiilor. În iulie 1981, Parlamentul a înființat o comisie instituțională, avându-l drept raportor-coordonator pe Altiero Spinelli, în vederea elaborării unui proiect de modificare a tratatelor existente. Această comisie a elaborat un proiect care avea să ducă la crearea Uniunii Europene. Proiectul de tratat a fost adoptat cu o largă majoritate la 14 februarie 1984. Puterea legislativă urma să fie exercitată de un sistem bicameral asemănător celui al unui stat federal. Se dorea ca acest sistem să aducă un echilibru între Parlament și Consiliu, dar nu a fost acceptat de către statele membre.

ACTUL UNIC EUROPEAN

După ce a clarificat litigiul privind bugetul comunitar de la începutul anilor 1980, Consiliul European a decis, la reuniunea de la Fontainebleau din iunie 1984, să înființeze un comitet ad hoc al reprezentanților personali ai șefilor de stat și de guvern, denumit Comitetul Dooge, după numele președintelui său. Comitetului i s-a cerut să prezinte propuneri de îmbunătățire a modului de funcționare a sistemului comunitar și a cooperării politice. Consiliul European de la Milano, din iunie 1985, a decis însă cu majoritatea voturilor (7 voturi pentru și 3 împotriva), o procedură excepțională în cadrul acestui organism, să convoace o conferință interguvernamentală pentru a examina competențele instituțiilor, extinderea activităților Comunității la noi domenii și crearea unei piețe interne „autentice”.

La 17 februarie 1986, nouă state membre au semnat Actul Unic European (AUE)^[6], urmate apoi de Danemarca (în urma unui referendum în favoarea acestuia), Italia și Grecia, la 28 februarie 1986. Actul a fost ratificat de către parlamentele statelor membre în decursul anului 1986, însă deoarece un cetățean a introdus o acțiune în fața instanțelor irlandeze, intrarea sa în vigoare a întârziat cu șase luni, până la 1 iulie 1987. AUE a constituit prima modificare semnificativă adusă Tratatului de la Roma. Principalele sale dispoziții sunt rezumate mai jos.

A. Extinderea competențelor Uniunii

1. Prin crearea unei mari piețe interne

O piață internă pe deplin funcțională urma să fie finalizată până la 1 ianuarie 1993, preluând și lărgind obiectivul pieței comune introdus în 1958 (a se vedea fișa [2.1.1](#)).

[6] Actul Unic European, JO L 169, 31.12.1977, p. 1-28: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:11986U/TXT>

2. Prin crearea de noi competențe în următoarele domenii:

- politica monetară;
- politica socială;
- coeziunea economică și socială;
- cercetarea și dezvoltarea tehnologică;
- mediul;
- cooperarea în domeniul politicii externe.

B. Îmbunătățirea capacității decizionale a Consiliului de Miniștri

Votul cu majoritate calificată a înlocuit votul în unanimitate în patru dintre domeniile de competență deja existente ale Comunității: modificarea tarifului vamal comun, libertatea de a presta servicii, libera circulație a capitalurilor și politica comună din domeniul transporturilor maritime și aeriene. Votul cu majoritate calificată a fost introdus și pentru o serie de noi responsabilități: piața internă, politica socială, coeziunea economică și socială, cercetarea și dezvoltarea tehnologică și politica din domeniul mediului. În fine, votul cu majoritate calificată a făcut obiectul unei modificări a Regulamentului de procedură al Consiliului, pentru a-l adapta în urma unei declarații a Președinției, conform căreia, în viitor, votul ar putea fi solicitat în Consiliu nu doar la inițiativa Președintelui Consiliului, ci și la cererea Comisiei sau a unui stat membru, dacă majoritatea simplă a membrilor Consiliului cad de acord.

C. Extinderea rolului Parlamentului European

Competențele Parlamentului au fost consolidate prin:

- condiționarea acordurilor comunitare de extindere și a acordurilor de asociere de obținerea avizului Parlamentului;
- introducerea unei proceduri de cooperare cu Consiliul ([1.2.3.](#)), care a conferit Parlamentului competențe legislative reale, chiar dacă limitate; procedura s-a aplicat unui număr de aproximativ zece temeuri juridice la momentul respectiv și a marcat o etapă crucială în transformarea Parlamentului într-un colegiator veritabil.

Ina Sokolska
11/2019

